

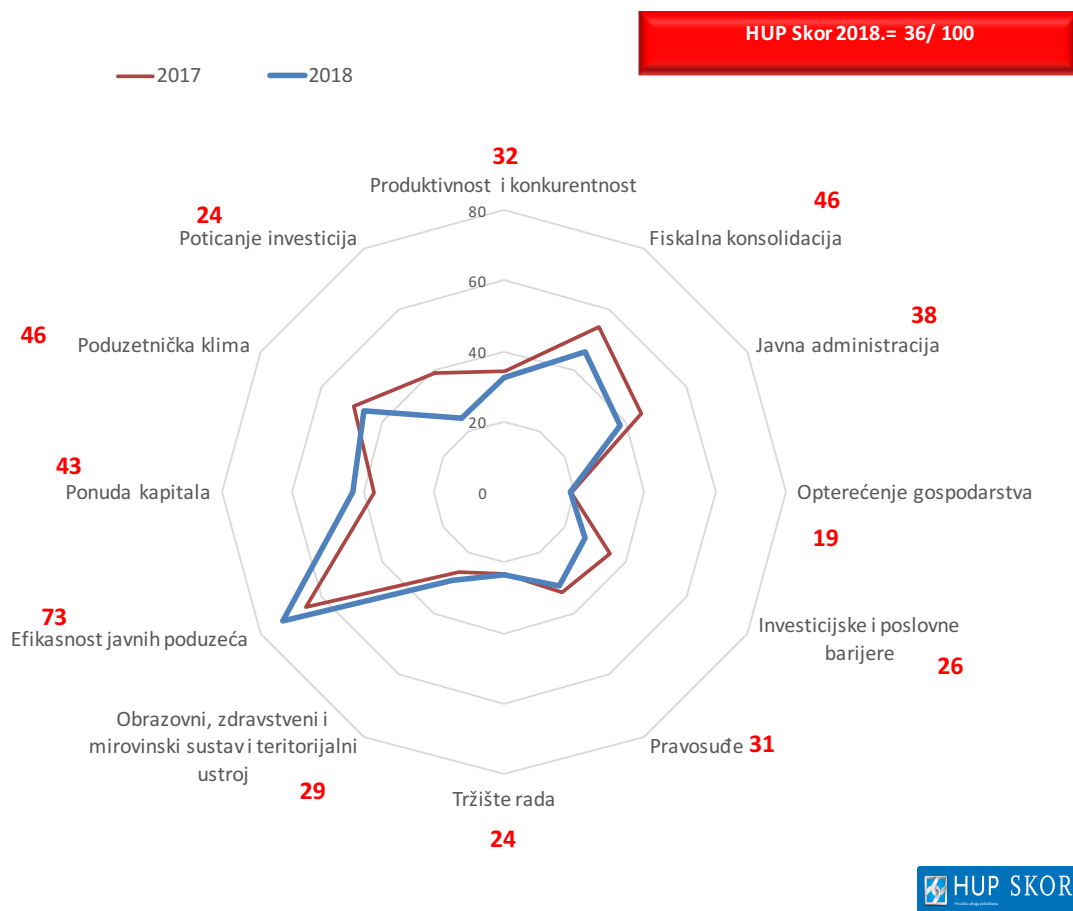
HUP Skor 1/ 2019.

Ples na žici: zašto je skor za 2018. pao za 2 boda u odnosu na 2017.?

HRVATSKA UDRUGA POSLODAVACA
lipanj 2019.

**DRŽAVNIM PODUZEĆIMA IDE NAJBOLJE, DOK JE OPTEREĆENJE GOSPODARSTVA
NAJKRITIČNIJE PODRUČJE S NAJLOŠIJOM OCJENOM (19/100)**

Sadržaj

Sadržaj	2
Sažetak	3
Prikaz ukupnih rezultata.....	5
Objašnjenje promjena po područjima.....	10
Preporuke za odabir prioriternih reformi.....	15
Metodološki dodatak	16

Sažetak

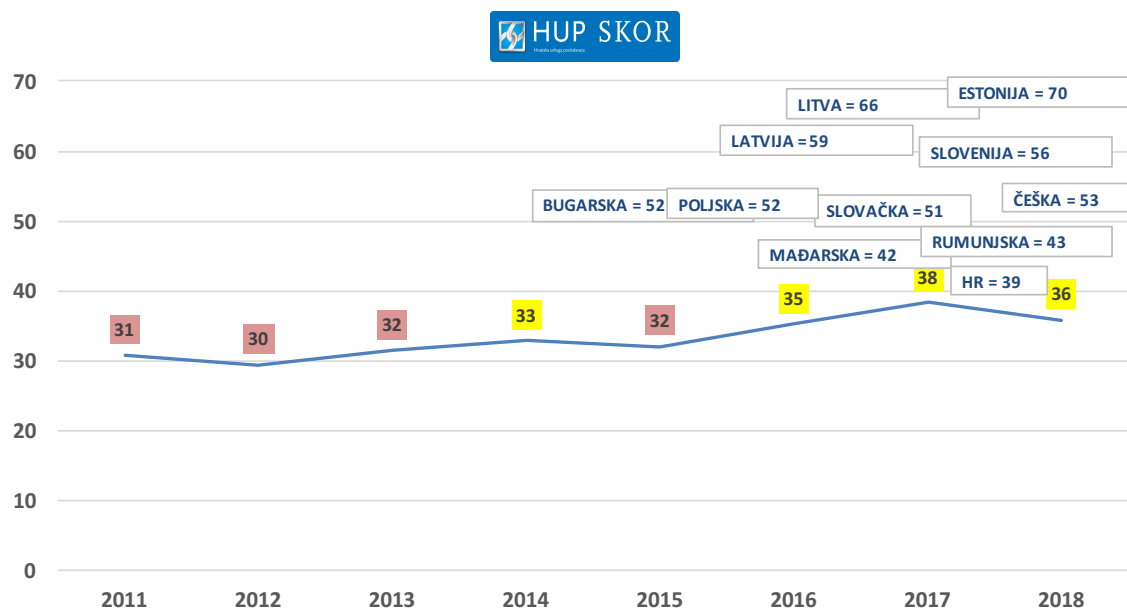
HUP skor pomoću 73 pokazatelja mjeri rezultate reformi u dvanaest područja ključnih za dugoročan i održiv društveni razvoj: (1) produktivnost i konkurentnost, (2) fiskalna konsolidacija, (3) reforma javne administracije, (4) opterećenje gospodarstva, (5) otklanjanje investicijskih i poslovnih barijera, (6) reforma pravosuđa, (7) reforme tržišta rada, (8) reforme obrazovnog, zdravstvenog i mirovinskog sustava, (9) unaprjeđenje efikasnosti javnih poduzeća, (10) ponuda kapitala, (11) poduzetnička klima i (12) poticanje investicija. Skor se računa dva puta godišnje. Skor koji je predstavljen u ovom dokumentu predstavlja konačan rezultat za 2018. jer su sve bitne statistike za tu godinu raspoložive u trenutku sastavljanja izvještaja.

HUP skor kombinira podatke koje objavljuju Eurostat, Državni zavod za statistiku, HNB i Ministarstvo financija s komparativnim međunarodnim podacima koji se objavljuju u Doing Business IFC-a i Svjetske banke, Globalnom indeksu konkurentnosti Svjetskog gospodarskog foruma i drugim relevantnim međunarodnim usporedbama. Ukupno se koriste sedamdeset i tri pokazatelja, od toga šezdeset i jedan međunarodno usporediv. Međunarodna usporedba se računa za deset novih članica EU iz srednje i istočne Europe i za Hrvatsku (EU11). U usporedbu ulaze Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija. Prema tome, nije dovoljno da Hrvatska napreduje; ako druge zemlje brže provode reforme i napreduju, njihovi će pokazatelji brže rasti u odnosu na Hrvatsku. Zbog toga hrvatski skor može pasti i kada apsolutna vrijednost nekog pokazatelja raste.

Upravo to se dogodilo 2018.: skor se pogoršao iako Hrvatska bilježi gospodarski rast.

HUP skor nije pretjerano osjetljiv na tekući gospodarski rast. Podatak o rastu BDP-a utječe na skor produktivnosti i konkurentnosti (prvo područje), ali sustav indikatora oblikovan je tako da bude prvenstveno osjetljiv na *relativne strukturne promjene*, a ne na poslovni ciklus. Ukupan skor je najviše povećan u toku 2017. kada je dostigao 38 bodova. U 2018. pao je na 36 bodova, uglavnom zbog toga što su druge zemlje u srednjoj i istočnoj Europi brže napredovale. Skor na temelju užeg skupa od 61-og međunarodno usporedivog pokazatelja malo je bolji od ukupnog skora (iznosi 39 bodova) i također pokazuje da Hrvatska strukturno zaostaje za drugim novim zemljama članicama iz Nove Europe.

Skor omogućava identifikaciju područja napretka i kritičnih područja zaostajanja u kojima su nužne hitne reforme. Najniži skorovi zabilježeni su u područjima opterećenja gospodarstva i tržišta rada. Metodološki dodatak s detaljnim objašnjenjima nalazi se na kraju dokumenta.

Linija pokazuje kretanja skora na temelju 73 pokazatelja u vremenu, a podaci u kućicama pokazuju usporedive skorove na temelju 61 pokazatelja za 11 država srednje i istočne Europe

PODRUČJE	2018	2017		Broj indikatora
Produktivnost i konkurentnost	32	34	↓	9
Fiskalna konsolidacija	46	54	↓	6
Javna administracija	38	45	↓	4
Opterećenje gospodarstva	19	19	→	4
Investicijske i poslovne barijere	26	35	↓	6
Pravosuđe	31	33	↓	6
Tržište rada	24	23	↑	9
Obrazovni, zdravstveni i mirovinski sustav i teritorijalni ustroj	29	26	↑	7
Efikasnost javnih poduzeća	73	65	↑	4
Ponuda kapitala	43	37	↑	8
Poduzetnička klima	46	49	↓	5
Poticanje investicija	24	39	↓	5
HUP SKOR - ukupno	36	38	↓	73

Legenda:

0-33,3

33,3-66,6

66,6-100

Prikaz ukupnih rezultata

Hrvatska napreduje relativno sporo, kao ovaj puž. Gospodarski rast oscilira znatno ispod 3% na godinu. U 2018. dodatno je usporen na 2,6%. Osobna potrošnja je glavni pokretač rasta. Strukturni problemi i dalje predstavljaju ozbiljnu prijetnju prilagodbi nekoj sljedećoj krizi, te trajno ograničavaju brzinu gospodarskoga rasta. Fiskalni skor (skor fiskalne konsolidacije) bio je

perjanica poboljšanja skora 2016. i 2017., no fiskalna prilagodba je usporena 2018. Državni prihodi i rashodi ostali su izrazito visoki u odnosu na BDP. Hrvatska ima najveće prihode opće države u odnosu na BDP u srednjoj i istočnoj Europi, a omjeri opterećenja i dalje rastu. Drugo ključno pogoršanje vidi se u skoru poticanja investicija. Smanjuju se FDI, a bruto investicije u postotku BDP-a ostale su relativno niske dok u drugim zemljama srednje i istočne Europe rastu. Struktura investicija nije povoljna - previše je oslanjanja na domaće investicije i EU fondove, a premalo na izravna strana ulaganja, osobito ona s *greenfield* obilježjima. Pogoršane su i prepreke ulaganjima zbog rasta broja procedura za dobivanje građevinskih dozvola i troškova osnivanja poduzeća. Primjetno poboljšanje ostvareno je u samo dva područja - efikasnost javnih poduzeća zbog rasta njihove dobiti, što ne mora biti dobro za konkurentnost, i ponuda kapitala, zbog smanjenja kamatnih stopa.

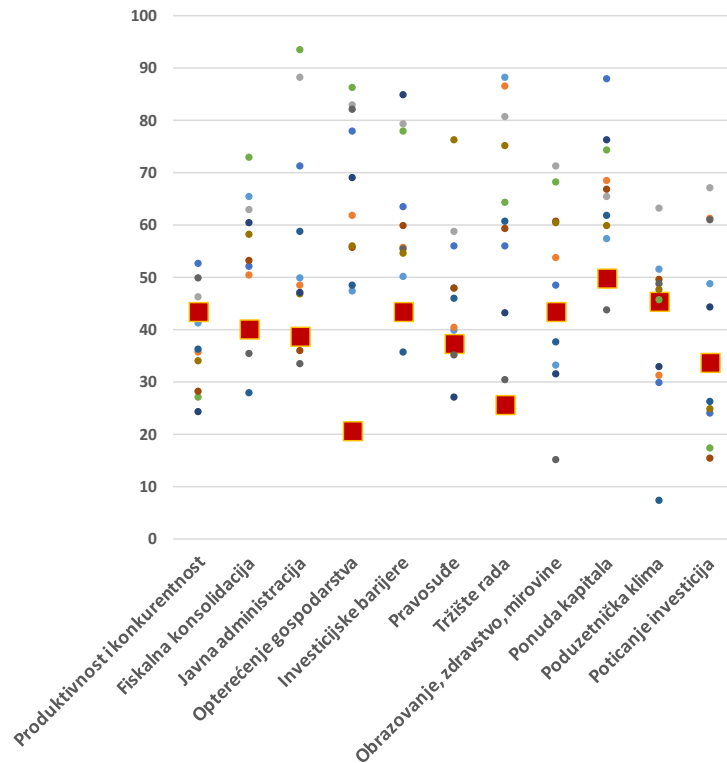
HUP skor detektira strukturne slabosti i ne reagira na cikličke promjene ekonomske aktivnosti. Metodološki je oblikovan tako da ne mjeri konjunkturu, već strukturna obilježja gospodarstva i institucionalnog okvira. Osjetljiv je na učinke strukturnih reformi. HUP skor služi za praćenje i otvaranje pitanja o dugoročnoj održivosti rasta i kapaciteta društva za održiv društveni i gospodarski razvoj.

HUP skor se mjeri na skali od 0 do 100. Mjerenje se obavlja na temelju 73 pokazatelja gospodarskog i društvenog razvitka grupiranih u 12 područja. Područja odražavaju strateške razvojne ciljeve koje zagovara HUP: (1) povećanje produktivnosti i konkurentnosti, (2) fiskalna konsolidacija, (3) reforma javne administracije, (4) smanjenje opterećenja gospodarstva, (5) otklanjanje investicijskih i poslovnih barijera, (6) poboljšanje funkcioniranja pravosuđa i (7) tržišta rada, (8) reforme u obrazovnom, mirovinskom, zdravstvenom i sustavu teritorijalne organizacije (potonje se ne mjeri), (9) povećanje efikasnosti javnih poduzeća, (10) poboljšanje ponude kapitala i (11) poduzetničke klime te (12) poticanje investicija. Pokazatelji su odabrani tako da ne mjere aktivnosti, nego rezultate odnosno ishode. Postoji i trinaesti strateški cilj HUP-a - društveni dijalog s dionicima - ali realizaciju tog cilja teško je kvantificirati pa se on ne uključuje u sustav mjerenja.

Interesantno da je najveće poboljšanje 2018. zabilježeno kod efikasnosti javnih (državnih) poduzeća čija je profitabilnost rasla, te je ovaj skor prvi koji je prešao u zelenu zonu.

U okviru dvanaest područja za koja se obavlja mjerenje postoje neke dimenzije koje se ne mogu kvantificirati. Na primjer, u okviru osmog područja mjere se parametri obrazovnog, zdravstvenog i mirovinskog sustava, ali nema pouzdanog indikatora koji bi izmjerio kvalitetu teritorijalne organizacije (iako kvalitativne analize pokazuju da u tom segmentu postoji ozbiljan problem). Između 73 pokazatelja, vrijednost 61-og se određuje na temelju rezultata usporedbi vrijednosti za Hrvatsku s vrijednostima za deset sličnih zemalja Nove Europe (EU10: Bugarska, Češka, Estonija, Latvija, Litva, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija, s Hrvatskom EU11). Međunarodno usporediva komponenta HUP skora u ovome mjerenju varira od 39 u Hrvatskoj do 70 u Estoniji. Hrvatska je uvjerljivo najlošije pozicionirana zemlja Nove Europe. Taj položaj zauzima još od prvog mjerenja za 2011. Relevantnost ovog rezultata očitava se u činjenici da je Hrvatska u promatranom razdoblju imala najnižu stopu rasta od svih promatranih zemalja.

Rezultat i ove godine pokazuje da Hrvatska znatno zaostaje za državama članicama EU iz srednje i istočne Europe (EU10) s kojima dijeli geografiju, povijest i razvojni zaostatak za Zapadnom Europom. Osobito zabrinjava što je hrvatski skor lošiji od skorova za zemlje koje su još uvijek slabije razvijene od Hrvatske (Bugarska, Rumunjska). Ta mjera zaostatka objašnjava zašto spomenute zemlje sustižu Hrvatsku. I na ovom se prikazu vidi da su opterećenje gospodarstva i tržište rada kritična područja zaostajanja. Svaka zemlja je označena kao točka, a Hrvatska kao kvadrat.

Skor za ostale pokazatelje koji nisu međunarodno usporedivi, i za koje se koriste iskustveno određeni pragovi, zavisi o tome prelaze li indikatori poželjne odnosno ciljne vrijednosti i koliko su daleko od njih. Na primjer, da bi skor rasta poprimio maksimalnu vrijednost od 100, nije dovoljno da Hrvatska raste najbrže u skupini EU-10 (što ionako nije slučaj), nego stopa rasta mora prijeći prag od 4% godišnje. Tu stopu iskustveno smatramo izvanrednim postignućem s obzirom na strukturne karakteristike gospodarstva. Metodološke detalje o pragovima zainteresirani će čitatelj pronaći u dodatku na kraju dokumenta.

Iako stopa rasta realnog BDP-a pripada užem skupu pokazatelja čiji se skor ne određuje na temelju međunarodne usporedbe, nego na temelju ekspertno zadanog kriterija, sljedeći prikaz pokazuje logiku skora koji reagira na usporedbe: Hrvatska raste, ali relativno vrlo sporo; štoviše, u zadnje dvije godine rast je najsporiji u Hrvatskoj u usporedivoj skupini zemalja.

Stope rasta realnog BDP-a u EU-11 2015.-2018.

Izvor: Eurostat.

Skorovi za međunarodno usporedive pokazatelje računaju se metodom interpolacije na skali od 0 do 100. Nula je skor za najlošiju vrijednost pokazatelja među državama članicama iz skupine EU10 + Hrvatska, ili prema ekspertno zadanoj referentnoj vrijednosti. Skor 100 se dodjeljuje za najbolju vrijednost. Prema tome, ako Hrvatska ima vrijednost pokazatelja koja je bolja ili jednaka vrijednosti pokazatelja za najbolju zemlju iz referentne skupine EU10, ili ako je, u slučaju

Objašnjenje promjena po područjima

I PRODUKTIVNOST I KONKURENTNOST (2018. 32 < 34 2017.)

Ukupan skor produktivnosti i konkurentnosti promijenio se za 2 boda, s 34 2017. na 32 2018. Tako mala promjena inače ne bi prošla zapaženo da nije riječ o promjeni na granici od 33 boda, koja odvaja žutu (iznad 33) od crvene zone (ispod toga praga). Pogoršanje je nastupilo zbog usporavanja rasta broja zaposlenih prema Anketi o radnoj snazi (smanjenje skora s 80 na 60 bodova) i zbog zaustavljanja trenda rasta izvoza i BDP-a (smanjenje skora s 23 na 14). Nulti skorovi pokazatelja koji utječu na produktivnost i konkurentnost zabilježeni su kod promjena jediničnih troškova rada i rasta produktivnosti.

II FISKALNA KONSOLIDACIJA (2018. 46 < 54 2017.)

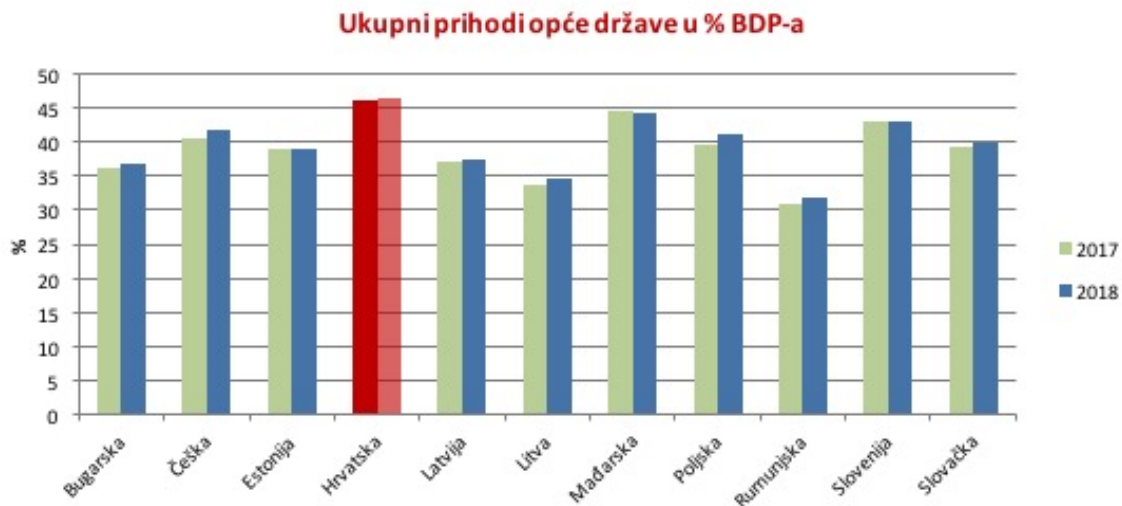
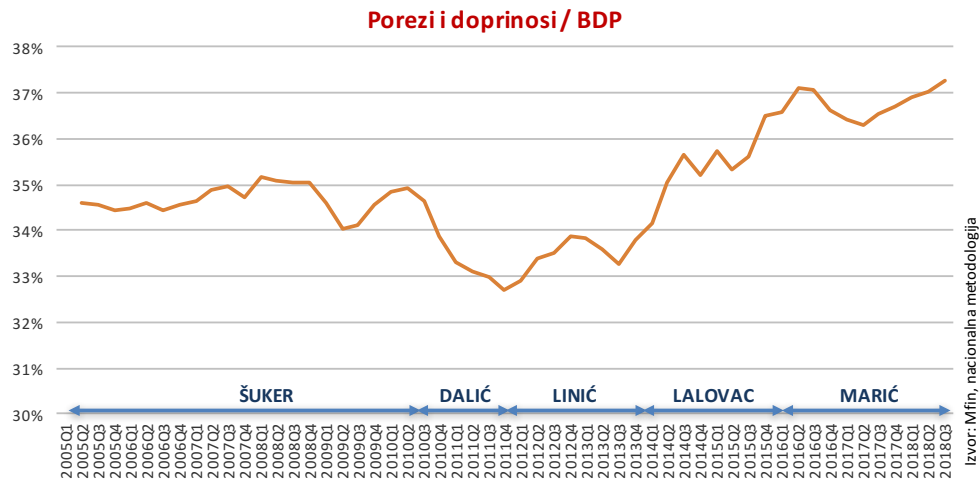
Nakon osjetnog poboljšanja skora fiskalne konsolidacije 2016. i 2017., skor se pogoršao s 54 boda 2017. na 46 bodova 2018. Prva promjena odnosi se na pogoršanje skora ukupnog salda konsolidirane opće države s 84 na 61 bod, što je povezano sa smanjenjem suficita s 0,8% BDP-a 2017. na 0,2% 2018. Druga promjena odnosi se na skor rashoda države koji je pogoršan s 89 na 39 bodova i predstavlja najveće smanjenje jednog indikatora u ovogodišnjem skoru. To je rezultat rasta omjera rashoda opće države u odnosu na BDP s 45,3% na 46,4% ili za 2,4%. Samo je Češka zabilježila veće povećanje od Hrvatske u prošloj godini, ali na mnogo nižoj razini državnih rashoda od oko 40% BDP-a. Treća promjena odnosi se na skor prihoda države koji je pao s 48 na 19 bodova. Glavni uzrok leži u povećanju omjera prihoda opće države i BDP-a s 46,1% na 46,6% BDP-a, čime se Hrvatska učvrstila na vrhu liste bivših tranzicijskih zemalja s najvećim državnim opterećenjem. Fiskalna konsolidacija očito gubi snagu, uz izrazito nepovoljno strukturno opterećenje gospodarstva prihodima i rashodima opće države, koje se dalje povećava.

III JAVNA ADMINISTRACIJA (2018. 38 < 45 2017.)

Pogoršanje ovog skora s 45 na 38 bodova registrirano je već u preliminarnom skoru za 2018. koji je objavljen potkraj prošle godine. Radi se o utjecaju pogoršanja u sustavu mjerenja Doing Business, vezano uz broj dana za pokretanje posla i broj dana za izdavanje građevinskih dozvola (u glavnom gradu). Kako je vlada u međuvremenu poduzela reforme u dijelu postupaka osnivanja poduzeća, očekuje se poboljšanje ovog skora u 2019.

IV OPTEREĆENJE GOSPODARSTVA (2018. 19 = 19 2017.)

Ukupni skor opterećenja gospodarstva ostao je ocijenjen kao najkritičniji skor, uz nepromijenjenu vrijednost u odnosu na 2017. Na ovaj skor prvo utječe broj procedura i vrijeme koje je potrebno za plaćanje poreza - parametri koji se za prošlu godinu nisu mijenjali, iako je skor broja procedura 0 što znači da Hrvatska prema tom kriteriju najlošije stoji. No, ono što Hrvatsku drži najjače pritisnuto uz dno, porezna su i slična opterećenja. Omjer poreza i socijalnih doprinosa opće države u postotku BDP-a ponovo raste i sada premašuje maksimum koji je dostignut prije početka recentnih podešavanja poreznog sustava. Sve se događa na izrazito visokoj razini opterećenja. Prihodi opće države u postotku BDP-a u Hrvatskoj su najveći u srednjoj i istočnoj Europi, a Hrvatska je među osam država članica EU s najvećom visinom ovog omjera, uz bok mnogo razvijenim državama i - Grčkom.

V INVESTICIJSKE I POSLOVNE BARIJERE (2018. 26 < 35 2017.)

Veliko pogoršanje s 35 na 26 bodova registrirano je zbog sve većeg zaostajanja Hrvatske u pogledu broja procedura potrebnih za izdavanje građevinskih dozvola, što je dijelom posljedica apsolutnog povećanja broja procedura registriranog u sustavu Doing Business 2019. naspram prethodne godine (promjena s 18 na 22). Trošak izdavanja građevinskih dozvola od 4% vrijednosti investicije i dalje je najviši među usporedivim zemljama (uz Češku). Na slab rezultat utječe i veliki broj procedura za pokretanje poduzeća te visoki troškovi registracije vlasništva. Smanjenje poreza na promet nekretnina s 4% na 3% neće bitno utjecati na rezultat jer je ovaj teret u Hrvatskoj i dalje najveći među usporedivim zemljama, no pozitivan se pomak očekuje 2019. zbog reformi koje su usmjerene na smanjenje broja spomenutih procedura.

VI PRAVOSUĐE (2018. 31 < 33 2017.)

Zabilježeno je blago pogoršanje skora s 33 na 31 bod zbog pogoršanja percepcije korupcije prema ocjeni Transparency International: ocjena je pala s 4,9 na 4,8 bodova. Na skor je utjecalo i to što je najmanje korumpirana zemlja srednje i istočne Europe Estonija nastavila napredovati sa 7,1 na 7,3 bodova od 2017. do 2018. godine. Skor reforme pravosuđa drži se čvrsto u crvenoj zoni i zbog neučinkovitih insolventijskih postupaka koji nedovoljno štite vrijednost za vjerovnike. Skor «spašava» relativno mali broj procedura prisilne naplate.

VII TRŽIŠTE RADA (2018. 24 > 23 2017.)

Tržište rada je ostalo među kritičnim područjima s približno nepromijenjenim skorom. Stope aktivnosti i zaposlenosti, te stopa ukupne i nezaposlenosti mladih nose nulti skor - Hrvatska bilježi najlošije pokazatelje među usporedivim zemljama. Skor je pozitivan samo za dugotrajnu nezaposlenost koja je veća u Bugarskoj, Slovačkoj, Latviji, Rumunjskoj i Sloveniji nego u Hrvatskoj.

VIII OBRAZOVNI, ZDRAVSTVENI I MIROVINSKI SUSTAV (2018. 29 > 26 2017.)

Skor obrazovnog, zdravstvenog i mirovinskog sustava ostao je u crvenoj zoni uz blago poboljšanje za 3 boda, što proizlazi iz rasta udjela osoba u radno aktivnoj dobi koje su uključene u cjeloživotno učenje s 2,3% 2017. na 2,9% 2018. Skor je nizak zbog niskih udjela punih starosnih mirovina i niskog omjera broja mirovinskih osiguranika i korisnika mirovina, te zbog relativno niskog očekivanja godina zdravog života u usporedbi s drugim zemljama srednje i istočne Europe.

IX SKOR EFIKASNOSTI JAVNIH PODUZEĆA (2018. 73 > 65 2017.)

Skor se kontinuirano poboljšava. U 2018. zabilježen je napredak na 73 sa 65 bodova 2017., što je posljedica poboljšanja pokazatelja neto profitne marže javnih odnosno državnih poduzeća. Na ukupan rezultat najviše je utjecao rezultat jednog državnog poduzeća.

X PONUDA KAPITALA (2018. 43 > 37 2017.)

Ukupan skor ponude kapitala zabilježio je poboljšanje unatoč smanjenju skora ponude kredita zbog sporijeg rasta kredita poduzećima u Hrvatskoj nego u većini usporedivih zemalja. Razlog za poboljšanje leži u velikom rastu skora kratkoročnih i dugoročnih kamatnih stopa. One su sada niže nego u većini usporedivih zemalja.

XI PODUZETNIČKA KLIMA (2018. 46 < 49 2017.)

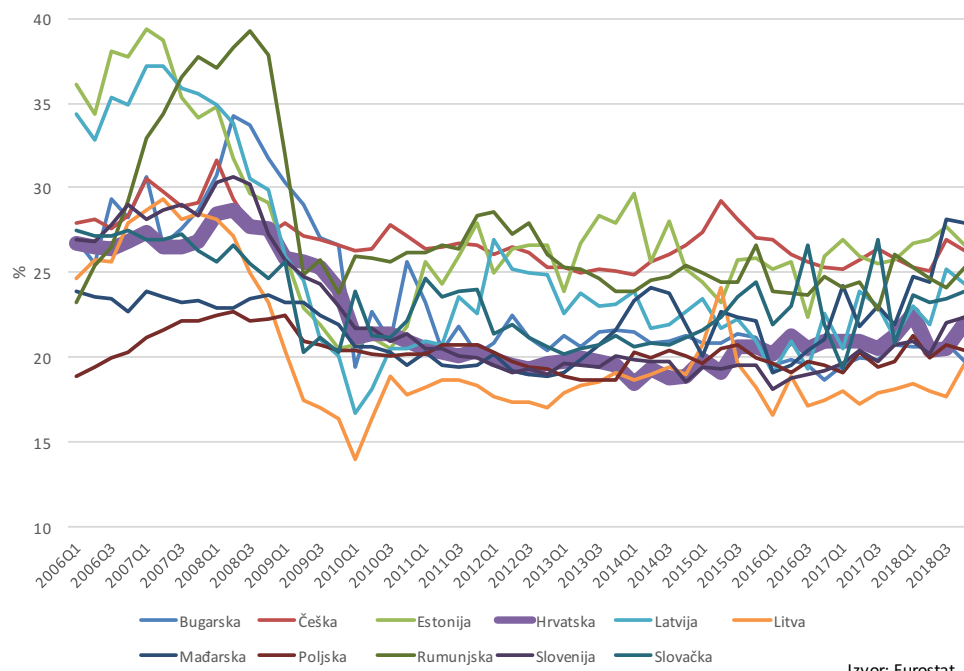
Skor poduzetničke klime zabilježio je blago smanjenje za tri postotna boda. Među najvažnijim promjenama ističe se poboljšanje skora straha od neuspjeha (Hrvatski poduzetnici se ne boje neuspjeha - pri vrhu su sa skorom od 94 boda), no taj napredak je više nego poništen pogoršanjem skora poželjnosti poduzetništva kao izbora karijere.

XII INVESTICIJSKI SKOR (2018. 24 < 39 2017.)

Hrvatska je 2018. zabilježila pad izravnih stranih ulaganja u apsolutnom i relativnom iznosu. FDI u postotku BDP-a smanjen je s 3,8% 2017. na 2,1% 2018., odnosno s 1,8 na 1,1 milijardi eura. U isto vrijeme, zabilježen je značajan rast u nekima od zemalja s kojima se uspoređujemo. Primjerice, u Bugarskoj je priljev izravnih stranih ulaganja u postotku BDP-a povećan s 1,9% na 4% u istom razdoblju.

Do pogoršanja skora s 39 na 24 boda došlo je i zbog pogoršanja položaja Hrvatske u okviru intervala omjera investicija i BDP-a po zemljama. Omjer se u Hrvatskoj kreće oko 22%, dok brže raste i u zemlji s najnižim omjerom (Litva) i u zemlji s najvišim (Mađarska), zbog čega je ovaj skor zabilježio smanjenje s 40 potkraj 2017. na 29 2018.

Omjer bruto investicija i BDP-a 2006. - 2018.

Preporuke za odabir prioriternih reformi

HUP skor se može koristiti i kao alat za odabir prioriteta i upravljanje strukturnim promjenama. Na temelju rezultata za 2018. preporučaju se prioriteta:

1. Reforme u javnom sektoru koje će omogućiti bolji nadzor javnih rashoda i otvoriti prostor za dodatna rasterećenja građana i poduzetnika za minimalno 2% BDP-a

Razlog za ciljane rasterećenja za 2-3 postotna boda BDP-a je vraćanje na težinu opterećenja koje je postojalo prije 2012. Dosadašnja i najavljena porezna rasterećenja nisu adekvatna prema razmjerima i po strukturi, a najspornije je to što nemaju velik učinak na izvozni sektor. To se odnosi i na najavljeno smanjenje opće stope PDV-a. Međunarodna konkurentnost i rast udjela izvoza u BDP-a trebali bi biti glavni strateški ciljevi ekonomske politike, a rasterećenja direktnih troškova rada i kapitala trebala bi biti u funkciji tog cilja.

2. Olakšano zapošljavanje i otpuštanje radnika, naročito kod malih poduzeća koja stvaraju gospodarski dinamizam i najviše doprinose zapošljavanju.

Hrvatsko radno zakonodavstvo je i dalje rigidno u dijelu otpuštanja, što otežava zapošljavanje i stimulira sklapanje ugovora na određeno vrijeme (zbog očekivanih troškova otpuštanja), naročito kod mikro i malih poduzeća gdje je dinamika najveća. Daljnja liberalizacija radnog zakonodavstva može ohrabriti trajno zapošljavanje.

3. Hitna modernizacija obrazovanja kroz djelomičnu liberalizaciju, uvođenje sustava poticaja i sveobuhvatnu reformu

Pokazatelji visokog i cjeloživotnog obrazovanja ukazuju na ozbiljnu krizu školskog sustava. Često ponavljanu frazu o usklađivanju obrazovnog sustava s potrebama tržišta rada treba oživotvoriti konkretnim mjerama liberalizacije radi što šireg uključivanja privatnog sektora u ponudu obrazovnih usluga, uvođenja poticaja za obrazovanje i provedbe sveobuhvatne modernizacije sustava javnog obrazovanja.

Odabir ovih prioriternih područja ne isključuje ostale reforme koje proizlaze iz HUP skora, osobito kada je riječ o poticanju ulaganja rizičnog kapitala, depolitizaciji, profesionalizaciji i djelomičnoj privatizaciji državnih poduzeća, poticanju tržišnog natjecanja, otklanjanju barijera poslovanju i ulaganjima (mjere povećanja lakoće poslovanja), reformama u mirovinskom i zdravstvenom sustavu i sustavu javne administracije i sl.

Metodološki dodatak

Najvažnije metodološke promjene u HUP skoru za 2014.

Važne metodološke promjene u ovom, u odnosu na prethodna izdanja HUP Skora, odnose se na Eurostatovu statistiku cijena energije. Osim prijelaza na polugodišnje izvještavanje na kraju razdoblja (ranije se o cijenama izvještavalo na početku godine), u iskaz cijena uključene su preciznije metodološke instrukcije u pogledu definicija cijena. Stoga su svi podaci revidirani unatrag od 2011. godine.

Nadalje svi fiskalni podaci revidirani su unatrag, jer je Hrvatska tek nedavno počela izvještavati prema Eurostatovoj ESA metodologiji koja je u međuvremenu mijenjana, tako da su se promjene u fiskalnim statistikama u zadnje vrijeme javljale po dvije osnove: kao početnik u izvještavanju prema ESA metodologiji Hrvatska je imala znatne povremene korekcije podataka unazad, ali su i podaci za druge zemlje prolazili kroz revizije zbog velikih metodoloških promjena nakon prijelaza na izvještajni sustav ESA2010.

Skor efikasnosti javnih poduzeća sada se računa na temelju podataka za 18 velikih državnih poduzeća. ARZ i HAC više ne ulaze u uzorak jer su troškovi rada formiranjem HAC ONC-a najvećim dijelom prebačeni na novu kompaniju, pa se stvarna troškovna efikasnost i profitabilnost državnih cestovnih poduzeća više ne može uspoređivati s ranijim godinama. Također, Croatia osiguranje nakon privatizacije ne ulazi u izračun skora. Svi podaci su revidirani unazad bez navedenih poduzeća.

Skor ponude kapitala također je doživio metodološke izmjene po nekoliko osnova: (1) skor kamatnih stopa sada se računa na temelju nove metodologije izvještavanja o kamatnim stopama koja je usklađena s metodologijom ECB-a, (2) metodološke izmjene ugrađene su i u Doing Business sustav u dijelu scoringa kreditnih registara, te (3) u izračun skora kapitalizacije sada ulaze 45, a ne više 46 kompanija (jer je nad jednom kompanijom iz uzorka pokrenut stečaj).

Na posljertku, prijelaz na novu Eurostatovu metodologiju nacionalnih računa ESA2010 bitno je utjecao na investicijski skor u odnosu na ranija izdanja HUP skora, jer su mijenjani stari podaci o investicijama za sve uključene zemlje. Iznosi investicija u drugim državama članicama bitno su revidirani prema gore, više nego u Hrvatskoj, što je dovelo do umanjenja skora omjera investicija i BDP-a.

Najvažnije metodološke promjene u HUP skoru za 2015.

Uveden je (i revidiran unatrag) novi skor proizvodnih FDI umjesto starog skora greenfield FDI. Promjena je uvedena od HUP Skora 2015/2.

Raniji indeks produktivnosti koji je funkcionirao kao pod-indeks u okviru skora tržišta rada na temelju podataka o realnom jediničnom trošku rada zamijenjen je indeksom troškovne

konkurentnosti rada koji se na temelju Eurostatovih podataka računa kao indeks nominalnog jediničnog troška rada s bazom u 2010. godini. Nominalni jedinični trošak rada predstavlja omjer prosječnog troška rada po zaposlenom i outputa po zaposlenom, a skor zavisi o promjenama u odnosu na 2010. u usporedbi s drugim državama Nove Europe.

U HUP Skoru 1/2016 (za 2015.) došlo je do znatne promjene skorova fiskalnih prihoda i rashoda i za ranije godine, no to nije bio rezultat metodoloških promjena u Skoru. Eurostat je revidirao podatke za neke zemlje unazad tako da su promjene nastale zbog promjena ulaznih podataka. Metodološka promjena u broju 1/2016 zbilja se kod računanja ukupnog i primarnog deficita, jer su svi izvori iz domaćih podataka po nacionalnoj metodologiji obračuna zamijenjeni Eurostatovima prema metodologiji ESA2010.

HUP Skor 2016/1 za 2015. koristi podatke o konsolidiranoj općoj državi prema nacionalnoj metodologiji za izračun omjera tekućih prihoda zaključno s mjesecom rujnom 2015., jer do dana zaključenja skora Ministarstvo financija još nije objavilo podatke za cijelu godinu.

Ranije korišten pokazatelj očekivanog broja godina školovanja počeo je kasniti s objavom na Eurostatu nakon objave podatka za 2012., pa je od HUP Skora br. 1 2016. pokazatelj zamijenjen ažurnijim pokazateljem postotka mladih u dobi između 15 i 24 godine koji nisu ni zaposleni ni uključeni u neki oblik formalnog školovanja.

Metodološka promjena u HUP skoru za 2018.

Ocijenjeno je da udjel visokoobrazovanih u populaciji 35-44g ima veći učinak na gospodarski rast i produktivnost od istog udjela u populaciji 30-34g., pa je drugi indikator zamijenjen prvim.

SKOR PRODUKTIVNOSTI I KONKURENTNOSTI

Skor produktivnosti i konkurentnosti sastoji se od dva pod-skora koji mjere produktivnost, inovativnost, izvoznu orijentaciju i korištenje energije:

- Skor produktivnosti, inovativnosti i izvozne orijentacije
- Skor korištenja energije

Ukupan skor produktivnosti i konkurentnosti računa se kao vagani prosjek gornja dva pod-skora. Ponder skora korištenja energije iznosi 1/3, a ponder skora produktivnosti, inovativnosti i izvozne orijentacije iznosi 2/3.

Skor produktivnosti, inovativnosti i izvozne orijentacije računa se na temelju šest pokazatelja:

- Stope rasta realnog BDP-a

>4% - 100

3%-4% - 80

2%-3% - 60

1%-2% - 40

0%-1% - 20

<0% - 0

- Omjera izvoza (roba i usluga) i BDP-a

Prvo su utvrđeni minimalni (35% za Rumunjsku) i maksimalni (88% za Slovačku) omjeri realnog izvoza i BDP-a za 11 država postsocijalističke srednje Europe u razdoblju od 2006. do 2012. Koristeći približne rubne vrijednosti od 40% i 85%, skor se računa interpolacijom na temelju omjera realnog izvoza i BDP-a na temelju podataka iz nacionalnih računa (DZS).

- Produktivnosti

Podatak o realnom BDP-u per capita prema paritetu kupovne moći (YPPS) korigira se za omjer broja zaposlenih i broja stanovnika (E/N) te se na taj način dobiva realni BDP p.c. po zaposlenom kao mjera produktivnosti:

Izračunaju se godišnje stope promjene ovog pokazatelja za 11 zemalja – Hrvatsku i 10 srodnih članica EU (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija). Potom se za svaku godinu računaju minimalna i maksimalna stopa promjene, s time da, ako postoji zemlja s godišnjom stopom većom od 10% u jednoj godini, to se opažanje ne

uzima u obzir. Nakon utvrđivanja minimalne i maksimalne vrijednosti skor se računa metodom interpolacije između minimalne (0) i maksimalne vrijednosti (100).

Metodološka promjena od 2014/12: koristi se izravna mjera produktivnosti rada iz statistike nacionalnih računa Eurostata, pomoćni indikatori.

- Zaposlenosti

Računa se stopa promjene zaposlenosti iz Ankete o radnoj snazi DZS (kvartal u odnosu na isti kvartal prethodne godine) koja se pretvara u skor pomoću sljedećih pravila:

>2,5% - 100

2%-2,5% - 80

1,5%-2% - 60

1%-1,5% - 40

0,5%-1% - 20

<0,5% - 0

- Jediničnog troška rada

Računa se stopa promjene HNB-ovog (Tablica J.3 Statističkog pregleda) jediničnog troška rada, koja se pretvara u skor pomoću sljedećih pravila:

>0,5% - 0

0%-0,5% - 20

-0,5%-0% - 40

-1%-0,5% - 60

-1,5%-1% - 80

<-1,5% - 100

- Izdataka za istraživanja i razvoj (engl. R&D)

Eurostatov podatak o udjelu ukupnih izdaka za istraživanja i razvoj u BDP-u za 11 država (Hrvatska, Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija) služi za izračunavanje minimuma i maksimuma. Skor se računa interpolacijom između minimuma (0) i maksimuma (100) na temelju podatka za Hrvatsku.

Skor produktivnosti, inovativnosti i izvozne orijentacije računa se kao jednostavan prosjek šest gornjih skorova.

Skor korištenja energije računa se kao jednostavan prosjek skorova za tri pokazatelja:

- Cijena plina za industrijske potrošače računa se na temelju Eurostatova podatka o cijeni gigajula plina u industriji, izraženo u eurima. Nominalna cijena u eurima korigira se za razinu BDP per capita prema paritetu kupovne moći (PPS). Pokazatelj se računa za Hrvatsku i deset sličnih zemalja članica (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija). Za svaku se godinu računa minimalna i maksimalna vrijednost za gornjih deset država i Hrvatsku. Minimalna vrijednost dobiva skor 0, maksimalna 100, te se na temelju podatka za Hrvatsku interpolacijom izračuna skor za Hrvatsku.
- Cijena električne energije za industrijske potrošače računa se na temelju Eurostatova podatka o cijeni kWh u industriji, izraženo u eurima. Nominalna cijena u eurima korigira se za razinu BDP per capita prema paritetu kupovne moći (PPS). Pokazatelj se računa za Hrvatsku i deset sličnih zemalja članica (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija). Za svaku se godinu računa minimalna i maksimalna vrijednost za gornjih deset država i Hrvatsku. Minimalna vrijednost dobiva skor 0, maksimalna 100, te se na temelju podatka za Hrvatsku interpolacijom izračuna skor za Hrvatsku.
- Udjela energije proizvedene iz obnovljivih izvora u ukupnoj potrošnji. Pokazatelj se računa za Hrvatsku i deset sličnih zemalja članica (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija) na temelju podataka Eurostata. Za svaku se godinu računa minimalna i maksimalna vrijednost za gornjih deset država i Hrvatsku. Minimalna vrijednost dobiva skor 0, maksimalna 100, te se na temelju podatka za Hrvatsku interpolacijom izračuna skor za Hrvatsku.

SKOR FISKALNE KONSOLIDACIJE

Skor fiskalne konsolidacije jednostavan je prosjek skorova rizika, prihoda, rashoda, salda i duga. Svaki od skorova rizika, prihoda, rashoda, salda i duga računa se kao ponderirani prosjek skorova za pojedine indikatore.

Skor rizika

Skor rizika se računa na temelju dva skora indikatora: skor CDS spreada i skor CDS usporedbe.

Skor CDS spreada ili CDS skor računa se na sljedeći način: ako je 5-godišnji CDS spread za hrvatske državne obveznice manji od nule skor poprima najvišu vrijednost (100). Ako je veći od 400 bps, poprima najnižu vrijednost (0). Za vrijednosti između 0 i 400 skor se računa interpolacijom pomoću formule koja je opisana dalje u tekstu. Podaci su s kraja kvartala.

Skor CDS usporedbe računa se na temelju usporedbi sa CDS spreadovima skupine srodnih zemalja: Češke, Mađarske, Poljske, Rumunjske, Slovačke i Slovenije. Za tu se skupinu prvo računa prosječni CDS spread. Zatim se računa odstupanje CDS spreada za Hrvatsku od prosjeka za šest srednjoeuropskih zemalja. Ako je spread za Hrvatsku više od 100 bps manji od prosjeka, ocjena je 100. Ako je hrvatski spread za više od 150 bps iznad prosjeka, ocjena je 0. Za sve međuvrijednosti skor se računa interpolacijom.

Skor duga

Skor duga se računa na temelju tri skora indikatora: skor razine duga, skor promjene duga i skor usporedbe duga.

Skor razine duga iznosi 0 ako je omjer javnog duga i BDP-a veći od 70% i 100 ako je taj omjer manji od 40%. U obračun javnog duga ulazi i dug HBOR-a i državna jamstva. Omjer se računa kvartalno kao omjer javnog duga na kraju zadnjeg izvještajnog kvartala i BDP-a u tom i zadnja tri kvartala (pomična četiri kvartala).

Skor promjene duga iznosi 100 ako je međugodišnja stopa promjene duga (kvartal tekuće na kvartal prethodne godine) manja od -2% i 0 ako je veća od 8%.

Skor usporedbe duga računa se tako da se prvo izračunaju minimum i maksimum za omjer bruto javnog duga i BDP-a iz baze Eurostata za EU-10. Ako je omjer za Hrvatsku (koji uključuje dug HBOR-a i jamstva) manji od minimuma skor iznosi 100, a ako je veći od maksimuma, skor iznosi 0. Podaci su godišnji.

Za vrijednosti između minimuma i maksimuma skor se računa interpolacijom na temelju podatka za Hrvatsku.

Skor promjene udjela prihoda i rashoda u BDP-u

Za svaku zemlju u uzorku (EU-10 + Hrvatska) izračunaju se godišnje stope promjene udjela prihoda ili rashoda opće konsolidirane države u BDP-u, na temelju podataka Eurostata, te se izračunaju maksimalna (max) i minimalna (min) promjena za svaku pojedinu zemlju u svakoj godini.

Na temelju dobivenih podataka o maksimalnim i minimalnim promjenama vrši se interpolacija podataka prema formuli:

$$I = 100 - 100 * \left(\frac{X_{RH} - X_{min}}{X_{max} - X_{min}} \right),$$

gdje je X_{RH} vrijednost promjene prihoda/rashoda u BDP-u Hrvatske, X_{min} najmanja promjena udjela prihoda/rashoda, a X_{max} najveća promjena udjela prihoda/rashoda u BDP-u, u ukupnom uzorku zemalja.

U sljedećem koraku se konstituira Skor promjene udjela prihoda i skor promjene udjela rashoda u BDP-u na način da skor poprimi vrijednost:

a) 0 (najslabiji rezultat),

ako je porast udjela prihoda u BDP-u u Hrvatskoj najveći u promatranoj skupini ili ako je pad udjela prihoda u BDP-u u Hrvatskoj najmanji u promatranoj skupini

ili

ako je porast udjela rashoda u BDP-u u Hrvatskoj najveći u promatranoj skupini ili ako je pad udjela rashoda u BDP-u u Hrvatskoj najmanji u promatranoj skupini

b) 100 (najbolji rezultat),

ako je porast udjela prihoda u BDP-u u Hrvatskoj najmanji u promatranoj skupini ili ako je pad udjela prihoda u BDP-u u Hrvatskoj najveći u promatranoj skupini

ili

ako je porast udjela rashoda u BDP-u u Hrvatskoj najmanji u promatranoj skupini ili ako je pad udjela rashoda u BDP-u u Hrvatskoj najveći u promatranoj skupini

c) I (interpolacija, vrijednosti između min i max)

u ostalim slučajevima

Kod izračuna maksimuma skora prihoda izostavljen je podatak za Mađarsku 2011. kada je došlo do jednokratnog skoka omjera prihoda i BDP-a radi uključivanja sredstava mirovinskih fondova u državni proračun. U toj su godini zadržani podaci o maksimumu iz 2010. Kod izračuna skora rashoda izostavljen je podatak za Sloveniju za 2014. zbog naglog jednokratnog skoka rashoda koji je bio posljedica sanacije banaka.

Skor prihoda i skor rashoda

Za svaku zemlju u uzorku se prikupljaju podaci o udjelu prihoda ili rashoda opće konsolidirane države u BDP-u, na temelju podataka Eurostata, te se izračunaju maksimalan (max) i minimalan (min) udio prihoda i rashoda za svaku pojedinu zemlju u svakoj godini.

Na temelju dobivenih podataka o maksimalnim i minimalnim udjelima vrši se interpolacija podataka prema formuli:

$$I = 100 - 100 * \left(\frac{X_{RH} - X_{min}}{X_{max} - X_{min}} \right),$$

gdje je X_{RH} veličina udjela prihoda/rashoda u BDP-u Hrvatske, X_{min} najmanji udio prihoda/rashoda, a X_{max} najveći udio prihoda/rashoda u BDP-u, u ukupnom uzorku zemalja.

U sljedećem koraku se konstruira skor promjene udjela prihoda i skor promjene udjela rashoda u BDP-u na način da skor poprimi vrijednost:

a) 0 (najslabiji rezultat),

ako je udio prihoda u BDP-u u Hrvatskoj najveći u promatranoj skupini
ili

ako je udio rashoda u BDP-u u Hrvatskoj najveći u promatranoj skupini

b) 100 (najbolji rezultat),

ako je udio prihoda u BDP-u u Hrvatskoj najmanji u promatranoj skupini
ili

ako je udio rashoda u BDP-u u Hrvatskoj najmanji u promatranoj skupini

c) I (interpolacija, vrijednosti između min i max)

u ostalim slučajevima.

Hrvatska još uvijek nije prilagodila kvartalne fiskalne statistike Eurostatovoj metodologiji. Zbog toga se kvartalni omjeri prihoda i rashoda povećavaju za 2,5 postotna boda, koliko iznosi procijenjena prilagodba statističke metodologije na prihodnoj i rashodnoj strani.

Kod izračuna maksimuma skora prihoda izostavljen je podatak za Mađarsku 2011. kada je došlo do jednokratnog skoka omjera prihoda i BDP-a radi uključivanja sredstava mirovinskih fondova u državni proračun. U toj su godini zadržani podaci o maksimumu iz 2010. Kod izračuna skora izostavljen je podatak za Sloveniju za 2013. godinu zbog naglog jednokratnog skoka rashoda koji je bio posljedica sanacije banaka.

Ukupni skor prihoda i rashoda računa se kao jednostavan prosjek skorova promjene udjela prihoda i rashoda i skorova prihoda i rashoda.

Skor ukupnog i primarnog deficita

Za svaku zemlju (EU-10 + Hrvatska) prikupljaju se podaci o udjelu ukupnog i primarnog deficita proračuna opće konsolidirane države u BDP-u te se izračunaju maksimalan (max) i minimalan (min) udjel za obje vrste deficita za svaku pojedinu zemlju u svakoj godini.

Na temelju dobivenih podataka o maksimalnim i minimalnim udjelima deficita vrši se interpolacija podataka prema formuli:

$$I = 100 - 100 * \left(\frac{X_{RH} - X_{min}}{X_{max} - X_{min}} \right),$$

gdje je X_{RH} veličina udjela ukupnog/primarnog deficita u BDP-u Hrvatske, X_{min} najmanji udio ukupnog/primarnog deficita, a X_{max} najveći udio ukupnog/primarnog deficita u BDP-u, u ukupnom uzorku zemalja.

U sljedećem se koraku konstituira skor promjene udjela prihoda i skor promjene udjela rashoda u BDP-u na način da Skor poprimi vrijednost:

a) 0 (najslabiji rezultat),

ako je udio ukupnog/primarnog deficita u BDP-u u Hrvatskoj najveći u promatranoj skupini ili

ako je udio ukupnog/primarnog suficita u BDP-u u Hrvatskoj najmanji u promatranoj skupini

b) 100 (najbolji rezultat),

ako je udio ukupnog/primarnog deficita u BDP-u u Hrvatskoj najmanji u promatranoj skupini ili

ako je udio ukupnog/primarnog suficita u BDP-u u Hrvatskoj najveći u promatranoj skupini

c) I (interpolacija, vrijednosti između min i max)

u ostalim slučajevima.

Kod izračuna skora izostavljen je podatak za Sloveniju za 2013. godinu zbog naglog jednokratnog skoka rashoda koji je bio posljedica sanacije banaka.

SKOR EFIKASNOSTI JAVNE ADMINISTRACIJE

(0 - najniži skor; 100 - najviši skor)

Skor efikasnosti javne administracije sastoji se od dva pod-skora koji mjere:

- Skor efektivnosti države (izvor: World Governance Indicators; WGI)
- Skor broja dana trajanja procedura (izvor: Doing Business, Svjetska banka)

Ukupan Skor efikasnosti javne administracije računa se kao ponderirani prosjek navedena dva pod-skora. Skor efektivnosti države u račun ukupnog skora ulazi s ponderom 0,4, a skor broja trajanja procedura s ponderom 0,6. Skor koji se temelji na podacima Svjetske banke (broj trajanja procedura) u račun ulazi s većim ponderom jer skor efektivnosti države sadrži pojedine komponente koje nisu direktno povezane s odnosom birokracije i poduzetnika.

Skor efektivnosti države računa se interpolacijom na temelju usporedbe bodova komponente indeksa WGI Government Effectiveness Hrvatske sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Slovačka i Slovenija). Pri izračunu ekstrema u postupku interpolacije iz izračuna je isključena Rumunjska budući da ima značajno negativniji rezultat od svih ostalih zemalja pa bi se rezultati ostalih zemalja činili boljim nego što uistinu jesu.

Skor broja dana trajanja procedura računa se kao prosjek skorova za broj dana trajanja pokretanja posla, izdavanja građevinske dozvole i registracije vlasništva. Svaki od skorova računa se interpolacijom na temelju usporedbe podataka o pojedinoj vrsti stope nezaposlenosti za Hrvatsku sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija).

SKOR OPTEREĆENJA GOSPODARSTVA

Skor poreznog opterećenja gospodarstva sastoji se od dva pod-skora: (1) skora prihoda države i (2) skora administrativnog tereta poreznog sustava.

Skor prihoda države sastoji se od dva pokazatelja: (1) usporedbe omjera prihoda opće države i BDP-a za odabrane zemlje srednje i istočne Europe temeljem podataka Eurostata (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija) i (2) trenda omjera tekućih prihoda države i BDP-a.

Skor se temeljem usporedbe omjera prihoda opće države i BDP-a za odabrane zemlje srednje i istočne Europe računa tako da se prvo izračunaju minimalni i maksimalni omjeri za pojedine zemlje, te se skor za Hrvatsku izračuna interpolacijom:

$$I = 100 - 100 * ((X_{RH} - X_{min}) / (X_{max} - X_{min})),$$

Iznimno, iz izračuna minimuma i maksimuma isključuju se velika odstupanja, poput onog za Mađarsku 2011., kada je došlo do velikog rasta omjera zbog uključenja prijenosa sredstava iz mirovinskih fondova u proračun. U tom slučaju, za tu se godinu u računicu uključuje prosjek prethodne godine i godine nakon pojave ekstremnog opažanja. Podaci su godišnji.

Skor trenda omjera tekućih prihoda države i BDP-a računa se na temelju kvartalnih podataka Ministarstva financija RH o prihodima od poreza i socijalnih doprinosa opće države te prihoda od prodaje roba i usluga u čemu administrativne takse imaju najvažniju ulogu. Iz ukupnih prihoda opće države isključeni su kapitalni prihodi, prihodi od imovine, prihodi od prodaje, pomoći, naknade, globe i kazne i ostali prihodi. Skor se računa tako da se arbitrarno (ekspertnom procjenom) odrede minimum i maksimum, te se primjeni formula za interpolaciju. Ekspertna procjena minimuma i maksimuma određuje se imajući u vidu zatečenu razinu opterećenja u Hrvatskoj i usporedivim zemljama, te historijski trend. Skor se računa uz minimum na 28% (kada bi Hrvatska postigla taj omjer skor bi bio maksimalan) i maksimum na 38% (kada bi Hrvatska postigla taj omjer skor bi bio minimalan).

Skor prihoda države računa se kao jednostavni prosjek skora usporedbe i skora trenda. Skor usporedbe se računa na temelju godišnjih podataka Eurostata, a skor trenda na temelju kvartalnih podataka (MinFin i DZS). U razdobljima u kojima se skor računa dok još nisu objavljeni novi podaci Eurostata, iz baze podataka Eurostata uzimaju se zadnji raspoloživi podaci.

Razmatrani su i drugi pokazatelji, poput implicitne porezna stopa na rad (Eurostat), no baza podataka nije ažurna.

Skor administrativnog tereta poreznog sustava konstruira se na temelju podataka DoingBusiness Svjetske banke i IFC-a. U obzir se uzimaju dva pokazatelja: (1) godišnji broj dana potrebnih za ispunjavanje obaveza prema državi temeljem tri najvažnija porezna oblika (PDV, porezi i doprinosi na rad i porez na dobit), te (2) lakoća plaćanja poreza. Pokazatelj lakoće plaćanja

poreza uzima u obzir ukupni broj poreza i doprinosa koji se plaćaju, metodu i učestalost plaćanja te broj državnih agencija kojima se plaća.

Podatak se bilježi godinu unatrag u odnosu na bazu Doing Business. Podaci iz Doing Business se objavljuju u godini za sljedeću godinu (npr. u drugoj polovici 2013. za 2014.). U bazi HUP Skora podatak objavljen u godini „t“, smatra se podatkom za godinu „t“.

Skor administrativnog tereta računa se kao jednostavni prosjek skora broja dana i skora lakoće plaćanja poreza.

Skor poreznog opterećenja gospodarstva je jednostavni prosjek skora prihoda države i skora administrativnog tereta poreznog sustava.

U razdobljima u kojima se skor računa dok još nisu objavljeni novi podaci Eurostata, iz baze podataka Eurostata uzimaju se zadnji raspoloživi podaci.

SKOR PREPREKA INVESTITORIMA

Skor prepreka investitorima sastoji se od dva pod-skora koji mjere:

- Skor broja procedura (izvor: Doing Business; Svjetska banka)
- Skor troškova (izvor: Doing Business; Svjetska banka)

Ukupan Skor prepreka investitorima računa se kao jednostavan prosjek navedena dva pod-skora.

Skor broja procedura računa se kao jednostavan prosjek skora broja procedura pri pokretanju posla, izdavanju građevinske dozvole i registracije vlasništva. Pojedinačni skorovi dobivaju se interpolacijom na temelju usporedbe stope aktivnosti i zaposlenosti Hrvatske sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija).

Skor troškova računa se kao jednostavan prosjek skorova za troškove pri pokretanju posla, izdavanju građevinske dozvole i registracije vlasništva. Svaki od skorova računa se interpolacijom na temelju usporedbe podataka o pojedinoj vrsti stope nezaposlenosti za Hrvatsku sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija).

SKOR REFORME PRAVOSUĐA

Skor reforme pravosuđa sastoji se od tri pod-skora koji mjere:

- Učinkovitost ovršnih postupaka (izvor: Doing Business)
- Učinkovitost postupaka rješavanja nesolventnosti (izvor: Doing Business)
- Raširenost korupcije (Transparency International)

Ukupan skor reforme pravosuđa računa se kao jednostavni prosjek gornja tri pod-skora.

Skor učinkovitosti ovršnih postupaka računa se kao jednostavni prosjek skorova broja dana i broja administrativnih postupaka za provedbu postupka prisilne naplate. Svaki od skorova računa se interpolacijom na temelju usporedbe sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija). Pri računanju maksimuma iz računice se izbacuje Slovenija koja ima daleko najveći broj dana potrebnih za provedbu postupka prisilne naplate (gotovo dvostruko veći od prvog sljedećeg), koji se ne smanjuje.

Skor učinkovitosti postupaka rješavanja nesolventnosti računa se kao jednostavni prosjek skorova za broj dana postupka, trošak postupka i prosječnu stopu naplate. Svaki od skorova računa se interpolacijom na temelju usporedbe sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija).

Skor raširenosti korupcije računa se na temelju skora percepcije korupcije Transparency International-a. Kao i kod prethodnih pokazatelja, riječ je o skor u usporedbi sa 11 sličnih novih članica EU.

SKOR EFIKASNOSTI TRŽIŠTA RADA

(0 - najniži skor; 100 - najviši skor)

Skor efikasnosti tržišta rada sastoji se od četiri pod-skora koji mjere:

- Skor aktivnosti i zaposlenosti (izvor: Eurostat)
- Skor nezaposlenosti (izvor: Eurostat)
- Skor jediničnog troška rada (izvor: AMECO; Eurostat)
- Skor rigidnosti (izvor: World Competitiveness Report)

Ukupan Skor efikasnosti tržišta rada računa se kao jednostavan prosjek navedena četiri pod-skora.

Skor aktivnosti i zaposlenosti računa se kao jednostavan prosjek skora aktivnosti i skora zaposlenosti. Pojedinačni skorovi aktivnosti i zaposlenosti dobivaju se interpolacijom na temelju usporedbe stope aktivnosti i zaposlenosti Hrvatske sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija).

Skor nezaposlenosti računa se kao jednostavan prosjek skorova za ukupnu stopu nezaposlenosti, stopu nezaposlenosti mladih i stopu dugotrajne nezaposlenosti. Svaki od skorova računa se interpolacijom na temelju usporedbe podataka o pojedinoj vrsti stope nezaposlenosti za Hrvatsku sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija).

Skor jediničnog troška rada računa se interpolacijom na temelju usporedbi visina indeksa jediničnih nominalnih troškova rada za Hrvatsku sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija), pri čemu je baza indeksa jednaka 100 u 2010. godini. U ranijim izdanjima Skora ovaj se pokazatelj zvao drugačije i mjerio na temelju HNB-ova indeksa jediničnog troška rada. Od 2015. svi pokazatelji se koriste iz Eurostat / AMECO baze podataka, a raniji skorovi su revidirani unazad.

Skor rigidnosti računa se kao ponderirani prosjek skorova za lakoću zapošljavanja i otpuštanja radnika (ponder 0,4), kvalitetu suradnje poslodavaca i zaposlenika (ponder 0,3) i fleksibilnosti određivanja plaća (ponder 0,3). Skor lakoće zapošljavanja i otpuštanja radnika u račun ukupnog skora ulazi s najvišim ponderom jer se taj pokazatelj često ističe kao dominantna prepreka fleksibilnosti tržišta rada. Svaki od skorova računa se interpolacijom na temelju usporedbe podataka o pojedinoj vrsti stope nezaposlenosti za Hrvatsku sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija).

SKOR OBRAZOVANJA, ZDRAVLJA I MIROVINSKOG SUSTAVA

Skor obrazovanja, zdravlja i mirovinskog sustava sastoji se od:

- Skora obrazovanja
- Skora zdravlja
- Skora mirovinskog sustava

Ukupan skor se računa kao jednostavni prosjek gornja tri skora.

Skor obrazovanja računa se kao jednostavan prosjek skorova za:

- Udjel osoba u dobi između 35 i 44 godine starosti koje su završile tercijarno obrazovanje (izvor: Eurostat)
- Cjeloživotno učenje: udjel osoba u dobi između 25 i 64 godine starosti koje su polazile obrazovni program u zadnja četiri tjedna prije provođenja ankete (izvor: Eurostat)
- Očekivani broj godina školovanja (izvor: Eurostat) (Pokazatelj je zbog neažurnosti od HUP Skora 1/2016 zamijenjen pokazateljem udjela mladih u dobi 15-24 koji nisu zaposleni ili uključeni u neki oblik formalnog obrazovanja, u ukupnom broju mladih u toj dobnoj skupini)

Svi se skorovi računaju tako da se za Hrvatsku i 10 sličnih novih zemalja članica EU (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija) izračunaju minimalne i maksimalne vrijednosti (0 i 100) te se na temelju vrijednosti pokazatelja za Hrvatsku interpolacijom izračuna skor.

Skor zdravlja se računa kao jednostavan prosjek skorova za:

- Očekivano trajanje zdravog života pri rođenju, koje se posebno računa za žene i muškarce; skor je prosjek skorova za žene i muškarce (izvor: Eurostat)

Svi se skorovi računaju tako da se za Hrvatsku i 10 sličnih novih zemalja članica EU (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija) izračunaju minimalne i maksimalne vrijednosti (0 i 100) te se na temelju vrijednosti pokazatelja za Hrvatsku interpolacijom izračuna skor.

Skor mirovinskog sustava računa se kao jednostavan prosjek skorova za:

- Stopu rasta ukupnog broja umirovljenika (kvartal na isti kvartal prethodne godine prema podacima iz Mjesečnog statističkog izvještaja HZMO), tako da se primjenjuje sljedeći sustav ocjena:

< -2% - 100

>-2% i <-1% - 80

>-1% i <0% - 60

>0% i < 0,75% - 40

>0,75% i < 1,5% - 20

> 1,75% - 0

- Omjer broja osiguranika i broja umirovljenika (izvor: Statističke informacije HZMO), tako da se primjenjuje sljedeći sustav ocjena:

>2 – 100

>1,8 i < 2 – 80

>1,6 i < 1,8 – 60

>1,4 i < 1,6 – 40

>1,2 i < 1,4 – 20

<1,2 – 0

HUP Skor se računa 2x godišnje, tako da se pri pijenosu ocjena u glavnu tablicu uvijek pazi da se prenesu skorovi iz istog kvartala prethodnih godina kako bi se otklonio utjecaj sezonskih faktora.

- Udjel sveukupnih starosnih mirovina u ukupnim mirovinama (izvor: Tromjesečni statistički izvještaj HZMO); skor se računa pomoću sljedećeg sustava ocjena:

<50% - 0

50%-55% - 20

55%-60% - 40

60%-65% - 60

65%-70% - 80

>70% - 100

SKOR POSLOVANJA JAVNIH PODUZEĆA

(0 - najniži skor; 100 - najviši skor)

Skor poslovanja javnih poduzeća sastoji se od četiri pod-skora koji mjere:

- Skor neto profitne marže (izvor: Ministarstvo financija)
- Skor troškova osoblja (izvor: Ministarstvo financija)
- Skor omjera dobitaša i gubitaša (izvor: Ministarstvo financija)
- Skor ekonomičnosti poslovanja (izvor: Ministarstvo financija)

Ukupan Skor poslovanja javnih poduzeća računa se kao jednostavan prosjek navedena četiri pod-skora.

Skor neto profitne marže računa se interpolacijom prosječne neto profitne marže (omjer neto dobiti i ukupnih prihoda) između minimalne i maksimalne ostvarene neto profitne marže za 18 velikih nefinancijskih strateških državnih poduzeća, uz uvjet da minimalna profitna marža ne smije biti manja od nule. Ovakva konstrukcija skora neto profitne marže uvažava specifičnost državnih tvrtki čiji cilj ne mora biti maksimalizacija dobiti, uz uvjet da ne ostvaruju gubitak. Skor će se smanjiti ako jedno poduzeće odskoči iznimnom profitabilnošću, jer je to indicija postojanja monopolističke rente.

Skor troškova osoblja računa se interpolacijom na temelju usporedbe podataka o prosječnom udjelu troškova osoblja i ostalih vanjskih troškova (outsourcing) u ukupnim rashodima u usporedbi s minimalnim udjelom navedenih troškova u ukupnim rashodima u pojedinoj godini te maksimalno prihvatljivim udjelom od (arbitrarno određenih) 60% ukupnih rashoda.

Skor omjera dobitaša i gubitaša računa se interpolacijom na temelju usporedbe podataka o omjeru poduzeća koja su u pojedinoj godini ostvarila dobit i onih koja su ostvarila gubitak s minimalnim omjerom 0 (sva poduzeća posluju s gubitkom) i maksimalim omjerom 6:1 (3 od 21 poduzeća posluju s gubitkom).

Skor ekonomičnosti poslovanja računa se interpolacijom na temelju usporedbe podataka prosječnoj ekonomičnosti poslovanja (omjer prihoda i rashoda) s minimalnim omjerom 0,5 (prihodi duplo manji od rashoda) i maksimalnim omjerom 1,5 (prihodi 1,5 puta veći od rashoda).

Problem s podacima je što na stranicama www.mfin.hr često nema cjelovitih financijskih izvještaja s krajem godine nego samo za I-IX tekuće godine.

SKOR PONUDE KAPITALA

Skor ponude kapitala sastoji se od pet pod-skorova koji mjere:

- Dostupnost kredita (izvor: Doing Business)
- Dostupnost rizičnog kapitala (izvor: World Economic Forum)
- Ponudu kredita (izvor: ECB)
- Kamatne stope (izvor: ECB)
- Kapitalizaciju hrvatskih kompanija (izvor: godišnji financijski izvještaji uzorka kompanija)

Ukupan skor ponude kapitala računa se kao jednostavni prosjek pet gornjih pod-skorova.

Skor dostupnosti kredita računa se na temelju tri pokazatelja: (1) indeksa pravne zaštite kreditora, (2) indeksa obuhvata informacija u kreditnim registrirama i (3) postotka građana čiji su podaci obuhvaćeni u kreditnim registrima. Prva dva indeksa se u sustavu Doing Business mjere na skali 0-10 odnosno 6, no od 2014. (DB 2015) skale su podignute za 2 boda zbog dodavanja po dva kriterija u oba indeksa, pa se skor računa dijeljenjem s 12 odnosno 8 i množenjem sa 100. Postotak građana čiji su podaci obuhvaćeni u kreditnim registrima računa se kao zbroj postotka građana obuhvaćenih javnim i privatnim kreditnim registrima. Skor se računa tako da se izračuna minimalna i maksimalna vrijednost za 10 usporedivih članica EU (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija), te se vrijednost skora za Hrvatsku izračuna interpolacijom između minimuma i maksimuma od 0 do 100. Skor dostupnosti kredita računa se kao jednostavan prosjek skorova za tri pokazatelja.

Skor dostupnosti rizičnog kapitala računa se na temelju skora dostupnosti rizičnog kapitala Svjetskog gospodarskog foruma (engl. World Economic Forum). Skor se mjeri na Likertovoj skali 1-7 i predstavlja subjektivni dojam ispitanika o raspoloživosti rizičnog kapitala. Skor se računa tako da se izračuna minimalna i maksimalna vrijednost za 11 usporedivih članica EU (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija), te se vrijednost skora za Hrvatsku izračuna interpolacijom između minimuma i maksimuma od 0 do 100.

Skor ponude kredita (poduzećima) računa se tako da se za 10 usporedivih članica EU (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija) prvo izračunaju minimalne i maksimalne stope rasta (kvartal na kvartal prethodne godine) kredita poduzećima, pri čemu je minimalna jednaka 0, a maksimalna jednaka 100, te se skor za Hrvatsku izračuna interpolacijom na temelju podatka o istovrsnom rastu kredita poduzećima između 0 i 100. Podaci se odnose na ukupne kredite nefinancijskim trgovačkim društvima, a izvor podataka je ECB Statistical Data Warehouse.

Skor kamatnih stopa računa se tako da se za 10 usporedivih članica EU (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija) izračunaju minimalne i maksimalne kamatne stope na kratkoročne kredite poduzećima do 1 god. i preko 1 mln €, te na dugoročne kredite poduzećima od 1 do 5 godina svih dospijeća budući da se podaci o kreditima preko 1 mln € pojavljaju samo sporadično (izvor: ECB Statistical Data Warehouse). Skor za kratkoročne kamatne stope računa se interpolacijom kamatne stope na kratkoročne kredite poduzećima između minimalne i maksimalne za srodne zemlje (što uključuje i hrvatske kamatne stope), a skor za dugoročne kamatne stope poduzećima računa se interpolacijom kamatne stope na dugoročne kredite poduzećima između minimalne i maksimalne za srodne zemlje (što uključuje i hrvatske kamatne stope). Ukupni skor kamatnih stopa računa se kao jednostavan prosjek skorova kratkoročnih i dugoročnih kamatnih stopa.

Skor kapitalizacije mjeri kapital koji nedostaje hrvatskim kompanijama. Mjerenje se obavlja na uzorku kompanija čije su dionice (razmjerno) likvidne na Zagrebačkoj burzi, bez financijskih institucija i kompanija koje redovito ne dostavljaju izvještaje. Obuhvaćene su 43 kompanije čija ukupna tržišna kapitalizacija iznosi oko 60 mlrd kuna ili oko 15% BDP-a (INA nije ušla u uzorak kompanija – najveće su HT i Adris). Za taj se uzorak računa prosječni omjer duga i kapitala i standardna devijacija omjera. Prosječni omjer duga i kapitala uvećan za jednu standardnu devijaciju za pred-kriznu 2007. (187%) uzima se kao referentna vrijednost. Za svako razdoblje broje se kompanije koje imaju viši omjer duga i kapitala od referentne vrijednosti, te se računa njihov udjel u ukupnom uzorku kompanija. Skor se računa prema pravilu koje se odnosi na udjel kompanija s omjerom duga i kapitala iznad 187% u ukupnom uzorku:

< 10% - 100

10%-15% - 80

15% - 20% - 60

20% - 25% - 40

25% - 30% - 20

> 30% - 0

SKOR PODUZETNIČKE KLIME

Skor poduzetničke klime sastoji se od tri pod-skora koji mjere:

- Učinkovitost pravosuđa u sudskim procesima protiv odluka regulatora (izvor: World Economic Forum Global Competitiveness Index)
- Zaštitu investitora (izvor: Doing Business)
- Skor poduzetništva (izvor: Global Entrepreneurship Monitor)

Ukupan skor poduzetničke klime računa se kao jednostavni prosjek gornja tri pod-skora.

Učinkovitost pravosuđa u sudskim procesima protiv odluka regulatora računa se na temelju odgovora ispitanika u sklopu ankete Svjetskog ekonomskog foruma koja se koristi za izradu Indeksa globalne konkurentnosti. Na skali od 1 (najlošije) do 7 (najbolje) ispitanici ocjenjuju učinkovitost pravosuđa kada je riječ o tužbama poduzetnika protiv odluka nadležnih tijela / regulatora. Skor se računa interpolacijom na temelju usporedbe sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija): računa se minimalna i maksimalna vrijednost te se na temelju podatka za Hrvatsku interpolira vrijednost između 0 i 100.

Skor zaštite investitora računa se na temelju indeksa snage zaštite investitora iz sustava Doing Business Svjetske banke i IFC-a. Indeks zaštite investitora (od 0 do 10) računa se kao prosjek indeksa odgovornosti uprava trgovačkih društava, indeksa transparentnosti društava i indeksa lakoće tužbi od strane dioničara. Skor se računa interpolacijom na temelju usporedbe sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija): računa se minimalna i maksimalna vrijednost te se na temelju podatka za Hrvatsku interpolira vrijednost između 0 i 100. Nakon metodoloških promjena u sustavu Doing Business (od 2014. za 2015.) skor se mjeri na temelju „distance to frontier“ (DTF)-a ukupnog indeksa zaštite manjinskih dioničara.

Skor poduzetništva računa se na temelju ankete Global Entrepreneurship Monitor-a o poduzetničkoj aktivnosti. U konstrukciji skora koriste se tri podatka:

- Stopa pokretanja novih poduzeća je do 2016. mjerena postotkom osoba u dobi između 18 i 64 godine koje su najmanje 3 a najviše 42 mjeseca vlasnici-menadžeri u novopokrenutoj tvrtki koja je isplatila plaću ili dobit osnivaču. Zbog metodoloških promjena od 2016. skor se računa na temelju TEA indeksa (engl. total entrepreneurial activity index) koji mjeri postotak ispitanika koji su vlasnici posla koji isplaćuje plaće do 42 mjeseca.
- Stopa poželjnosti poduzetništva: postotak ispitanika u dobi između 18 i 64 godine koji smatraju da većina ljudi u njihovoj zemlji smatra pokretanje poduzeća poželjnom karijerom

- Stopa straha od neuspjeha: postotak ispitanika u dobi između 18 i 64 godine koji pozitivno percipiraju poslovne prilike, ali smatraju da bi ih strah mogao spriječiti u poduzetničkom pokušaju

Skorovi za stopu pokretanja novih poduzeća i stopu straha od neuspjeha računaju se interpolacijom na temelju usporedbe sa srodnim državama (Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija) : računa se minimalna i maksimalna vrijednost te se na temelju podatka za Hrvatsku interpolira vrijednost između 0 i 100. Skor poduzetništva jednostavan je prosjek skorova za tri gornja indikatora. Skor za stopu poželjnosti poduzetništva jednak je vrijednosti indikatora.

INVESTICIJSKI SKOR

(0 - najniži skor; 100 - najviši skor)

Investicijski skor sastoji se od četiri pod-skora koji mjere:

- Skor investicija (izvor: Eurostat)
- Skor FDI* (izvor: UNCTAD)
- Skor proizvodnih FDI (izvor: HNB)
- Skor pouzdanja investitora (izvor: Europska komisija;)

Ukupan investicijski skor računa se kao jednostavan prosjek navedena četiri pod-skora.

Skor investicija dobiva se interpolacijom na temelju usporedbe podataka o udjelu bruto investicija u fiksni kapital u BDP-u Hrvatske sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija).

Skor FDI računa se kao jednostavan prosjek skorova za kumulativ FDI (eng. FDI stock) i tokove FDI (eng. FDI flow). Svaki od skorova računa se interpolacijom na temelju usporedbe podataka o udjelu ove dvije veličine u BDP-u Hrvatske sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija). Za godišnje podatke koriste se podaci UNCDAT-a. UNCDAT je 2016. revidirao podatke unazad, pa mogu postojati razlike između starijih i novijih izdanja HUP skora. Privremeni skor koji se računa na kraju godine za tekuću godinu računa se tako da se skor stanja FDI kopira iz prošle godine, dok se tekući tokovi procjenjuju na temelju podataka iz platnih bilanci koje objavljuju središnje banke.

Skor proizvodnih FDI računa se interpolacijom na temelju usporedbe priljeva izravnih ulaganja u proizvodne djelatnosti (HNB, statistika inozemnih ulaganja prema djelatnosti - od ukupnog priljeva izravnih ulaganja oduzimaju se ulaganja u financijsko posredovanje, ostale poslovne djelatnosti, trgovinu na veliko i malo, nekretnine i telekomunikacije), pri čemu priljev izravnih ulaganja u proizvodne djelatnosti ispod 300 milijuna eura nosi 0 bodova, a iznad 1,1 milijardu eura 100 bodova. Pri izračunu preliminarnog skora na temelju polugodišnjih podataka iznos se množi s dva, radi aproksimacije iznosa na godišnjoj razini.

Skor pouzdanja investitora računa se interpolacijom na temelju usporedbe indikatora pouzdanja i očekivanja poduzetnika u sektoru industrije (Industry/Business Climate Indicator, koji na mjesečnoj razini objavljuje Europska komisija) za Hrvatsku sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija). Mjesečni podaci su prije izračuna skora preračunati u kvartalne podatke. Zbog velike volatilnosti skora koji se dobiva iz neobrađenih podataka konačan skor je dobiven korištenjem metode eksponencijalnog vaganog pomičnog uprosječivanja (engl. exponential smoothing), čime se ne narušavaju temeljni zaključci o kretanju skora. Pri unošenju rezultata u konačnu tablicu za

obračun ukupnog HUP Skora, unose se skorovi iz odgovarajućih kvartala prethodnih godina kako bi se otklonio utjecaj sezonskih faktora. Takav se postupak provodi samo kod indikatora koji variraju unutar godine.

*FDI –strane direktne investicije